

KRONIKA ŻYCIA NAUKOWEGO

Ogólnopolska Konferencja Naukowo-Szkoleniowa „Język w pedagogice Montessori”, Gdańsk, 14-15 maja 2022 r.

Maria Montessori była *doctoressą* w dziedzinie psychiatrii, naukowczynią, badaczką i przenikliwą obserwatorką. Żyjemy 100 lat po niej i długo już pracujemy, korzystając z jej osiągnięć. Czy mamy prawo zmieniać metody nauki języka? Czy język polski jest na tyle odmienny, żeby szukać własnej metody nauczania go? Jak wykorzystać najnowszą wiedzę o nauce czytania w placówkach Montessori? Pytania te nurtują wielu nauczycieli. Stajemy przed dylematem, czy pozostawić spójny system metody w jego oryginalnej formie, czy możemy wprowadzać modyfikacje lub wzbogacać program, opierając się na najnowszej wiedzy. Spoglądając na pedagogikę naukową Montessori, widzimy doskonałą, harmonijną konstrukcję. Czy jeżeli zaczniemy z niej wyciągać lub zmieniać w niej poszczególne elementy, nie spowodujemy, że cała misterna konstrukcja się zawali? Czy to wciąż będzie metoda Montessori? Maria Montessori zachęcała do naukowego postępu, analizy i działania na rzecz dziecka, ale czy daje nam to prawo do unowocześniania jej systemu? Montessori nie opatentowała swojej pedagogiki. Nie ma licencji, franczyzy czy zastrzeżonej nazwy. Nie jest to przypadkowe. Montessori zaufała nam. Aby uczyć zgodnie z pedagogiką Montessori, znaczy iść ponad Montessori. „Montessori is waiting for us in the future” — powiedział prof. Raniero Regni w Rzymie na Międzynarodowym Spotkaniu Trenerów AMI.

Dyskurs edukacyjny skoncentrowany wokół metody Montessori w formie Ogólnopolskiej Konferencji Naukowo-Szkoleniowej „Język w pedagogice Montessori” odbył się 14–15 maja 2022 r. w Gdańsku. Uczestnikami konferencji były osoby, które chciały pogłębić swoją wiedzę oraz warsztat pracy z działu językowego pedagogiki Montessori.

Wśród tematów, które zostały poruszone, znalazły się m.in.:

- Faza sensorywna na naukę języka — jak ją odkryć i nie przegapić?
- Najnowsze odkrycia naukowe z zakresu neurobiologii i przyswajania języka.
- Nauczanie języka w wersji outdoor, czyli leśna edukacja językowa.
- Metodyka nauczania pisania (twórcze pisanie).
- Nauczanie czytania (głoskowanie, czytanie sylabowe, globalne).

- Rozszerzenia do podstawowych pomocy montessoriańskich.
- Dysfunkcje językowe.
- Zjawisko dwujęzyczności.
- Immersja językowa (zanurzenie w języku).
- Język komunikacji.
- Inne tematy, z którymi mierzymy się na co dzień, nauczając lub prowadząc placówki.

Podczas konferencji możliwe było wysłuchanie wykładów znanych montessorian — naukowców, trenerów i nauczycieli, takich jak: prof. Marta Bogdanowicz, dr Jarosław Jendza, dr Wojciech Glac.

W wystąpieniu prof. Marty Bogdanowicz pt. *Idąc śladami Marii Montessori* zostały przedstawione dwa nurty jej działalności w zakresie edukacji i wychowania. Prelegentka wskazała twórców, którzy zasymilowali koncepcje Montessori do stworzenia własnych metod pracy z dziećmi: Émile’a Jaques-Dalcroze’a (rytmika), Annę Jean Ayres (koncepcja integracji percepcyjno-motorycznej a uczenie się czytania — badania własne), Theę Bugnet-Van der Voort oraz Metodę Dobrego Startu (MDS) mojego autorstwa. Na zakończenie zostały pokazane sfilmowane zajęcia w grupie trzylatków prowadzone Metodą Dobrego Startu.

Wykład dr. Jarosława Jendzy nosił tytuł *Język w przygotowanym otoczeniu Montessori. Od „maszynerii” ku podążaniu za dzieckiem — z inspiracji edukacją Montessori w szkołach hiszpańskich*. Język, jak mawiała Maria Montessori, jest jedną z największych zdobyczy ludzkości i stanowi fundament komunikacji, relacji i edukacji. Jednocześnie może on budzić liczne wątpliwości w pracy z dziećmi ze względu na to, że jest on w wielu aspektach unikatowy, niepowtarzalny i idiomatyczny. Te specyficzne cechy języka sprawiają, że powstają różne sposoby realizacji tej części kształcenia nie tylko w edukacji w ogóle, ale nawet w ramach alternatywy edukacyjnej zwanej pedagogiką Montessori. Taka różnorodność rodzi zarówno poczucie ciągłej niepewności, jak i dowód na to, że być może nie ma jednoznacznej odpowiedzi na pytanie, jak wspomagać dziecko we wchodzeniu w świat języka. Zastanawiając się nad tym, jak sobie poradzić z tym zróżnicowaniem i niepewnością, można odwoływać się zarówno do dzieł samej Montessori, w tym zwłaszcza do dość słabo znanej *Psychogramatyki*, jak i do doświadczeń praktycznych oraz innych źródeł traktujących o specyfice nauczania języka, także obcego. Oprócz powrotu do słów samej Montessori w trakcie wykładu słuchacze mieli okazję przyrzeć się różnym praktycznym rozwiązaniom praktykowanym w szkołach Montessori o wieloletnim doświadczeniu.

„Nie ma bardziej ludzkiej funkcji mózgu niż język i mowa” — mówił dr Wojciech Glac podczas swojego wystąpienia, zatytułowanego *Tu mówi mózg...* Funkcje językowe kształtują się wraz z rozwojem mózgu i zostają powiązane

z wieloma innymi procesami, w tym z percepcją i pamięcią, świadomością i uwagą, a także z procesami intelektualnymi i emocjonalnymi. Różne języki w różny sposób kształtują nasze mózgi, pozwalając na tworzenie odmiennych predyspozycji poznawczych. Co więcej, wielojęzyczność połączona jest ze zmianami anatomicznymi i funkcjonalnymi związanymi z niektórymi strukturami korowymi i podkorowymi mózgu, co pozytywnie wpływa na sprawność różnych funkcji poznawczych. Z powodu zróżnicowanego poziomu plastyczności mózgu nabywanie umiejętności posługiwania się wieloma językami przebiega z różną szybkością i w inny sposób w zależności od wieku, a także w zróżnicowany sposób kształtuje mózg. Warto zajrzeć do mózgu, by zobaczyć, jak kształtują się jego funkcje językowe i jak funkcje językowe zmieniają mózg.

Problematyka podjęta na konferencji przyniosła inspirację, wymianę wiedzy i doświadczeń, a w konsekwencji optymalizację rozwiązań w zakresie współczesnego uprawiania pedagogiki Marii Montessori.

Anna Szkolak-Stępień

ORCID: 0000-0001-5957-5616

Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN

w Krakowie